

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

(повне найменування закладу вищої освіти)

Географічний факультет

(назва інституту/факультету)

Кафедра фізичної географії, геоморфології та палеогеографії

(назва кафедри)

• **СИЛАБУС**

навчальної дисципліни

Методи та методика фізико-географічних спостережень

- (вказати назву навчальної дисципліни (іноземною, якщо дисципліна викладається іноземною мовою))

(вказати: обов'язкова)

- **Освітньо-професійна програма** _____ **Географія**

(назва програми)

Спеціальність _____ **014 Середня освіта (географія)**

(вказати: код, назва)

Галузь знань _____ **01 Освіта/Педагогіка**

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти _____ **перший**

(бакалаврський) _____

(вказати: перший (бакалаврський)/другий (магістерський)/третій (освітньо-науковий))

_____ **географічний**

факультет _____

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання _____ **українська**

(вказати: на яких мовах читається дисципліна)

•

Розробники: Ходан Галина Дмитрівна кандидат географічних наук, асистент кафедри фізичної географії, геоморфології та палеогеографії

(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача

[http://www.physgeo.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/02personnel&data\[1694\]\[caf_pers_id\]=129&commands\[1694\]=item](http://www.physgeo.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/02personnel&data[1694][caf_pers_id]=129&commands[1694]=item)

Контактний тел. 0509129028

E-mail: g.hodan@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle

Консультації

Очні консультації: вівторок 14.00 до 15.00.

Онлайн консультації - понеділок 13.30 - 14.30

1.1. Мета викладання дисципліни

Мета даного курсу – ознайомлення студентів з основними методами фізико-географічних досліджень ландшафтних комплексів, оволодіння студентами практичних навичок проведення зйомки території (на місцевості та картою), уміння студентами використовувати набуті знання при підготовці до написання курсових, бакалаврських та дипломних робіт.

Окрім того, студенти повинні вміти у польових умовах провести зйомку території, уміти користуватися гірничим компасом, складати робочі карти, читати тектонічні та геологічні карти.

1.2. Завдання вивчення дисципліни

- охарактеризувати науково-методологічну організацію курсу;
- виявити особливості розвитку ландшафтознавчого картографування та встановити характерні риси його етапів;
- здійснити аналіз особливостей проектування ландшафтних карт;
- дати характеристику виробничої оцінки ландшафтних карт.

3. Пререквізити. немає

4. Результати навчання

У процесі вивчення курсу “Методика галузевих фізико-географічних експедиційних досліджень ” студент повинен:

- знати основні поняття, теоретичні положення;
- знати і розуміти основні поняття методів географічного картографування, особливості, завдання, функції, структуру;
- розуміти й аналізувати природно-історичний процес, його чинники і складові;
- знати і уміти основні особливості складання, аналізу й оцінки ландшафтних карт.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни _____												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змiстових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна												
Заочна												

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Компетенції (прогнозовані результати навчання)	Тема змістовного модуля (ЗМ), навчального елементу (НЕ)	Зміст навчального елементу	Вид заняття					Види діяльності та поточного контролю на занятті	ІНДЗ (за вибором)	Кількість балів за ІНДЗ	Всього балів за види навч. занять НЕ
			Л	С	Ср	Пр	Лаб				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
ЗМ 2 . Методи досліджень компонентів ландшафту (30 б)											
Знати і розуміти основні поняття курсу, особливості, завдання, функції, структуру, методи, особливості	НЕ 2.1 (лекція) Вступ до курсу	Об'єкт, предмет і завдання курсу. Основні методи ландшафтних досліджень. Інформаційна база сучасної географічної науки	1					Конспект лекції			

розвитку											
Оволодіти навиками досліджень геологічної основи ландшафту, вміти будувати геологічні карти	НЕ 2.2 (лекція) Методи дослідження геологічної основи ландшафту. Завдання, періоди методи вивчення.	Завдання і об'єми польових геологічних досліджень. Підготовчий період. Польовий період. Камеральний період	2					Конспект лекції, усне опитування			
	НЕ 2.2.1 (самостійна робота) Історія розвитку методів географічних досліджень	Етапи розвитку методів географічних досліджень			4			Контрольна робота			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	НЕ 2.2.2 (практична робота)	Аналіз геологічних карт різних масштабів, побудова геологічного профілю				2		Конспект, геологічний профіль			
Знати порівнювати геологічні та геоморфологічні карти, вміти їх аналізувати	НЕ 1.3 (лекція) Морфологічна основа ландшафту. Методи вивчення рельєфу.	Зміст і значення польових морфологічних досліджень шляхи використання їх результатів. Форми і методи польових геоморфологічних досліджень Форми: - стаціонарні	2					Конспект лекції			

		Експедиційні методи: - візуальні інструментальні. Основні етапи (періоди) ПГД									
	НЕ 2.3.1 (практична робота)	Аналіз геоморфологічних карт, порівняння їх з геологічними				2		Конспект			
Оволодіти методикою проведення мікрокліматични х спостережень	НЕ 2.4 (лекція)Мікрок ліматичні спостереження в ландшафтних комплексах.	Зміст і програма мікрокліматичних спостережень. Основні етапи мікрокліматичних спостережень. Обробка матеріалів спостережень. Камеральний період.	2					Конспект			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	НЕ 2.4.1 (практична робота)	Приклади проведення мікрокліматичних спостережень території , робота Завдання польових ґрунтових досліджень та основні методичні прийоми досліджень ґрунтів. Підготовка до польових ґрунтових досліджень. Польовий етап ґрунтових досліджень.				2		Конспект			

		Методи зйомки ґрунтів по профілю. Метод зйомки ґрунтів на площадках. Робота на профілях. Робота на площадках опису ґрунтів. Заповнення бланку опису з топокартами.									
	НЕ 2.5 (лекція) Ґрунт як дзеркало ландшафту. Методи опису і картографування ґрунтового покриття										
	НЕ 2.5.1 (практична робота)	Робота з ґрунтовими картами різних масштабів, опис карт, побудова ґрунтових профілів.				3		Конспект, профіль			

Продовження

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	НЕ 2.6 (лекція) Методи гідрологічних досліджень річки, озера, болота і ґрунтових вод ландшафту	Вивчення ґрунтових вод, гідрологічне дослідження річки	2					Конспект			
	НЕ 2.6.1 (практична робота)	Характеристика водного об'єкту за топографічною картою				2		Конспект			
	НЕ 2.7 (лекція) Геоботанічні дослідження ландшафту. Опис пробних площадок, екологічне профілювання і картографування рослинного покриву	Ботанічне спорядження, типи і розділи геоботанічних робіт, етапи геоботанічних робіт	2					Конспект			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	<i>НЕ 2.7.1. (самостійна робота)</i> Методологія картографування природи	Картографування природи як метод наукового дослідження. Географічні принципи картографування. Етапи і процеси картографування. Створення первинного			6			Конспект			

		оригіналу. Легенди карт. Генералізація на картах природи. Створення серій карт природи.									
	НЕ (самостійна робота) Засоби і способи ландшафтного картографування	Зображуючі засоби і способи картографування. ГІС як засіб формування, збереження та оновлення географічної інформації у ландшафтному картографуванні.			4			Конспект			

ЗМ 3. Методи досліджень ландшафтних комплексів (5 б)

Знати і розуміти основні особливості ландшафтознавчого картографування	НЕ 3.1 (лекція) Основні аспекти вивчення ландшафтних комплексів, їх структури, становлення, функціонування і динаміки	Об'єкт, предмет, завдання та методи досліджень ландшафтознавства. Місце ландшафтознавства в системі географічних наук. Ландшафтознавче картографування як метод дослідження.	2					Конспект			
--	--	--	---	--	--	--	--	----------	--	--	--

Продовження

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	НЕ 3.1.1. (самостійна робота) Принципи і методи складання ландшафтних карт	- Основні принципи складання. Методика. Графічні перетворення і картографічний синтез інформації. Типологічний, динамічний і комплексний підходи до вивчення просторової диференціації та розвитку ландшафтів. Основні методи			6			Контрольна робота			
	НЕ 3.2 (лекція) Прикладні ландшафтні дослідження: основні напрямки, періоди і методи.	Обґрунтування загальних уявлень про ландшафт. Розробка вчення про морфологію ландшафту. Становлення ландшафтного картографування.	1					Конспект			
	НЕ 3.2.2.1 (самостійна робота) Складання фрагментів крупномасштабних карт ландшафтів	Складання фрагментів крупномасштабних карт ландшафтів різних конфігурацій. Виявлення ландшафтних меж та екотонів.			10			Карта ландшафтних комплексів			

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№ ЗМ НЕ в яких передбачено СМ	Тема, завдання самостійної роботи	Види діяльності та форми перевірки й оцінювання самостійної роботи	Список рекомендованої літератури до теми
НЕ 2.1	Методика побудови ґрунтових карт .	Конспект	15, 18, 20, 21, 23. 3, 10.
НЕ 2.2	Методика побудови геоморфологічних карт.	Конспект	15, 18, 20, 21, 23. 3, 10.
НЕ 2.3.	Методика побудови геологічних карт.	Конспект	15, 18, 20, 21, 23. 3, 10.
НЕ 2.4.	Методика побудови кліматичних карт.	Конспект	15, 18, 20, 21, 23. 3, 10.
НЕ 3.1.	Методика побудови ландшафтних карт.	Конспект	15, 18, 20, 21, 23. 3, 10.

ТЕМАТИКА ІНДЗ Програмою не передбачено

6. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю здійснюються у вигляді контрольних запитань, перевірки рефератів, виконання тестових завдань, письмового опитування.

Форма підсумкового контролю - іспит

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- контрольні роботи;
- стандартизовані тести;
- проекти (наскрізні проекти; індивідуальні та командні проекти; дослідницько-творчі та ін.);
- аналітичні звіти;
- реферати;
- есе;
- розрахункові, графічні, розрахунково-графічні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- контрольні роботи;
- завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах тощо;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

(Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали).

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)														Кількість балів (екзамен)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль 1							Змістовий модуль 2							40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	дуже добре	
70-79	C	добре	
60-69	D	задовільно	
50-59	E	достатньо	
35-49	FX	Недостатньо (з можливістю повторного складання)	не зараховано
1-34	F	Недостатньо (з обов'язковим повторним курсом)	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ЛІТЕРАТУРА ДО ДИСЦИПЛІНИ

1. Арманд Д.Л. Наука о ландшафте (Основы теории и логико-математические методы). М.:Мысль, 1975. с.5-46; 237-274.
2. Гуцуляк В.М. Основы ландшафтознaвства: Навч. посібник. - Київ: НМК ВО, 1992.-60с.
3. Гуцуляк В.М. Ландшафтно-геохімічна екологія: Навч. посібник - Чернівці: Рута, 1995.-317с.
4. Гродзінський М.Д. Основы ландшафтно́ї екології: Підручник.-К.: Либідь,1993.-224 с.
5. Исаченко А.Г. Основы ландшафтоведения и физико-географическое районирование: Учеб. пособие.М.: Высш. шк., 1991.
6. Исаченко А.Г. Оптимизация природной среды: Геогр.аспект. М.: Мысль,1980. С.154-255.
7. Куракова Л.И. Современные ландшафты и хозяйственная деятельность: Кн. для учителей М.: Просвещение,1983. 159 с.
8. Макунина А.А., Рязанов П.Н. Функционирование и оптимизация ландшафта: Учеб. пособие.: Изд.геогр.фак., 1988. Гл.1,3,4.
9. Марцинкевич Г.И., Клуцунова Н.К., Мотузко А.Н., Основы ландшафтоведения: Учеб.пособие. Минск: Высш. шк., 1986. С.7-82, 137-143, 157-165.
- 10.Миллер Г.П. Ландшафтные исследование горных и предгорных территорий.- Львов: Вища шк, 1974.-202с.
- 11.Мильков Ф.Н. Физическая география: Учение о ландшафте и геог. зональность. Воронеж: Изд-во Воронеж. ун-та, 1986. - С.7-91.
- 12.Михайлов Н.И. Физико-географическое районирование: Учебник. М.: Изд-во

Моск. ун-та, 1985. С. 59-106.

13. Николаев В.А. Проблемы регионального ландшафтоведения. М.: Изд-во Моск. ун-та, 1979. Гл. 3,4.
14. Охрана ландшафтов. Толковый словарь / М.Данева и др. М.: Прогресс, 1982. 271 с.
15. Преображенский В.С., Александрова Т.Д., Куприянова Т.П. Основы ландшафтного анализа. М.: Наука, 1988. С.7-52; 76-103; 141-149.
16. Сочава В.Б. Введение в учение о геосистемах. Новосибирск: Наука, 1978. С. 14-22, 29-34, 106-120.
17. Шищенко П.Г. Прикладная физическая география. - К.: Вища школа, 1988.- 192с.
18. Войлошников Виталий Денисович. Полевая практика студентов по геологии: Учеб. Пособие для студентов пед. институтов по геогр.. спец. – М.:, Просвещение, 1984. – 143.
19. Методика Полевых физико-географических исследований / Под ред. А.М.Архангельского, - М.: ВШ, 1972, - 300с.
20. Никшич И.И., Конини С.А., Микешин Г.В. Учебно-полевая практика по истории, геологии, географии почв и географии растений.
21. Садовников И.Ф. Почвенные исследования и составление почвенных карт.
22. Дж.Ханвелл, М.Ньюсон Методы географических исследований.
23. Наставления гидрометеорологическим станциям и постам. Вип.. 3.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Исаченко А.Г. Оптимизация природной среды: Геогр. аспект. - М.: Мысль, 1980. - С.154-255.
2. Заруцкая И.П., Красильникова Н.В. Проектирование и составление карт. Карты природы: Учебник. – М.: Изд-во МГУ, 1989. – 296 с.
3. Комплексная полевая практика по физической географии: Учеб. пособие / Под ред. К.В. Пашканга. – М.: Высш.шк., 1986. – 208с.
4. Куракова Л.И. Современные ландшафты и хозяйственная деятельность: Кн. для учителей М.: Просвещение, 1983. - 159с.
5. Макунина А.А., Рязанов П.Н. Функционирование и оптимизация ландшафта: Учеб. пособие.: Изд. геогр. фак., 1988. - Гл.1,3,4.
6. Миллер Г.П. Ландшафтные исследования горных и предгорных территорий.- Львов: Вища шк., 1974. - 202 с.
7. Мильков Ф.Н. Физическая география: Учение о ландшафте и геогр. зональность. Воронеж: Изд-во Воронеж. ун-та, 1986. - С.7-91.
8. Михайлов Н.И. Физико-географическое районирование: Учебник. М.: Изд-во Моск. ун-та, 1985. С. 59-106.
9. Преображенский В.С., Александрова Т.Д., Куприянова Т.П. Основы ландшафтного анализа. М.: Наука, 1988. С.7-52; 76-103; 141-149.
10. Прока В.Е. Морфологическая структура ландшафтов и землеустроительное проектирование. – Кишинев: Штиинца, 1976. – 47с.
11. Чупахин В.М. Основы ландшафтоведения. – М.: Агропромиздат, 1987. – 168с.